

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Rikosseuraamuslaitoksesta annettua lakia siten, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskus siirrettäisiin osaksi Rikosseuraamuslaitosta, yhdeksi sen yksiköksi. Vastaava muutos tehtäisiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettuun lakiin. Koulutuskeskuksen aseman muuttumisen vuoksi tarkistettaisiin samalla myös eräitä päätösvaltaa koskevia säännöksiä. Rikosseuraamusalan koulutus-

keskuksesta annettuun lakiin tehtäisiin joitakin tutkintoon johtavan koulutuksen uudistamiseen liittyviä muutoksia. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi myös koulutuskeskuksen johtokunnan tehtäviä sekä tutkintoon johtavan koulutuksen valintaperusteita koskeviin säännöksiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Nykytila	3
1.1 Yleistä	3
1.2 Koulutuskeskuksen hallinnollinen asema	3
1.3 Koulutuskeskuksen hallinto	4
1.4 Opetus ja tutkintokoulutus	4
1.5 Tilanne muissa Pohjoismaissa	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET MUUTOKSET	6
2.1 Koulutuskeskuksen hallinnollinen asema	6
2.2 Koulutuskeskuksen hallinto	6
2.3 Opetus ja tutkintokoulutus	7
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	8
3.1 Taloudelliset vaikutukset	8
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	9
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	10
4 ASIAN VALMISTELU	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	11
1.1 Laki Rikosseuraamuslaitoksesta	11
1.2 Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta	11
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	14
3 VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	14
LAKIEHDOTUKSET	16
Laki Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta	16
Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta	17
LIITTEET	20
RINNAKKAISTEKSTIT	20
Laki Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta	20
Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta	21
ASETUSLUONNOKSET	26
Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun	
valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta	26
Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston	
asetuksen 2 §:n muuttamisesta	28

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Yleistä

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluva valtion oppilaitos, joka toimii Rikosseuraamustaloksen keskushallintoyksikön alaisuudessa ja tulosohjauksessa. Koulutuskeskuksen tehtävänä on antaa rikosseuraamusalalla tutkintoon johtavaa koulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta sekä harjoittaa toimialaansa kuuluvaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Koulutuskeskuksen toiminta perustuu vuoden 2007 alusta voimaan tulleen lakiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta (1316/2006) ja sitä täydentävään valtioneuvoston asetukseen (1448/2006). Oikeusministeriö on lisäksi antanut asetuksen opintososiaalisista eduista vankeinhoitoalan ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa (310/2007).

Koulutuskeskuksessa voi suorittaa vankeinhoitoalan ammatillisena tutkintokoulutuksena vankeinhoidon perustutkinnon. Tutkinnon suorittamalla saavuttaa kelpoisuuden Rikosseuraamustaloksen valvonta- ja ohjaustehtäviin. Vankeinhoidon perustutkinto on laajuudeltaan 53 opintoviikkoa. Tutkintoa suorittamaan on vuosittain otettu noin 80 opiskelijaa, mutta viime vuosina uusien opiskelijoiden määrä on ollut noin 40. Uusien opiskelijoiden määrä arvioidaan vuosittain alalle tarvittavan henkilöstömäärän ja henkilöstön poistuman perusteella. Vuonna 2012 ei aloiteta uutta tutkintokoulutusta.

Koulutuskeskuksessa järjestettiin vuonna 2011 yhteensä 9 770 täydennyskoulutuspäivää.

Koulutuskeskus on vuodesta 2002 alkaen osallistunut Laurea-ammattikorkeakoulun järjestämän rikosseuraamusalan koulutusohjelman (tutkintonimike sosionomi-AMK) opetukseen. Koulutuskeskus ylläpitää myös kriminologista kirjastoa, joka on valtakunnallinen erikoiskirjasto.

Koulutuskeskuksen toimintamenot vuonna 2011 olivat noin 3 120 000 euroa. Maksullisista palveluista kertyi tuloja noin 250 000 euroa. Eniten tuloja kertyi opetuspalveluista Laurea-ammattikorkeakoululle sekä majoitus- ja opetustiloista saaduista vuokrista.

Koulutuskeskuksen henkilöstömäärä vuonna 2011 oli 27, joista 14 oli opettajia.

1.2 Koulutuskeskuksen hallinnollinen asema

Vuonna 2001 perustettiin rikosseuraamusalan keskushallintovirastoksi Rikosseuraamusvirasto, jonka hallinnonalalle sekä Vankeinhoitolaitos että Kriminaalihuoltolaitos kuuluivat. Myös Vankeinhoidon koulutuskeskuksen tehtävät laajenivat koko rikosseuraamusalaa eli myös Kriminaalihuoltolaitoksen henkilöstöä koskeviksi. Koulutuskeskuksen hallinnollinen asema ei kuitenkaan muuttunut ja se jatkoi toimintaansa oikeusministeriön alaisuudessa.

Lokakuussa 2006 toteutettiin uuden vankeuslainsäädännön ohella organisaatiouudistus, jolloin Vankeinhoitolaitos organisoitiin viideksi aluevankilaksi ja valtakunnalliseksi terveydenhuoltoyksiköksi. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen nimi muutettiin lailla uutta tehtäväalaa paremmin vastaavaksi Rikosseuraamusalan koulutuskeskukseksi.

Käsitellessään hallituksen esitystä edellä mainituksi laiksi Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti mietinnössään (LaVM 16/2006 vp) huomiota siihen, että suurin osa koulutuskeskuksen koulutustarjonnasta suuntautuu Rikosseuraamusvirastolle. Tämän vuoksi lakivaliokunta piti aiheellisenä, että koulutuskeskusta tulevaisuudessa edelleen kehitettäessä arvioidaan, olisiko koulutuskeskus syytä hallinnollisesti siirtää Rikosseuraamusviraston alaiseksi ja tulosohjaukseen. Koulutuskeskuksen siirtäminen Rikosseuraamusviraston yhteyteen sisältyi myös oikeusministeriön kesäkuussa 2007 hyväksymään vankeinhoidon kehittämissohjelmaan.

Vuoden 2008 alussa Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettua lakia ja rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettua lakia (135/2001) muutettiin siten, että koulutuskeskus siirrettiin oikeusministeriön alaisuudesta Rikosseuraamusviraston alaisuuteen ja tulosohjaukseen. Koulutuskeskuksen asema itsenäisenä virastona jäi tällöin muuten ennalleen.

Rikosseuraamusalan organisaatiota uudistettiin vuoden 2010 alusta lukien siten, että Rikosseuraamusvirastosta ja sen alaisuudessa toimineista Kriminaalihuoltolaitoksesta ja Vankeinhoitolaitoksesta muodostettiin Rikosseuraamuslaitos-niminen viranomainen. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus jäi tällöin edelleen erilliseksi virastoksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön alaisuuteen ja tulosohjaukseen. Vireillä oli koulutuskeskuksen asemaa ja koulutuksen uudistamista koskeva selvitystyö, joten koulutuskeskusta koskevia muutoksia ei selvitystyön keskeneräisyydestä johtuen vielä tuossa vaiheessa tehty.

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämistä sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asemaa selvittänyt Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtajan asettama työryhmä (jäljempänä Rikosseuraamuslaitoksen työryhmä) ehdotti raportissaan vuonna 2011, että koulutuskeskus siirrettäisiin osaksi Rikosseuraamuslaitosta, sen valtakunnalliseksi yksiköksi. Näin saatettaisiin loppuun vuonna 2010 toteutettu organisaatiouudistus ja kaikki alan toimijat olisivat osa samaa viranomaista.

1.3 Koulutuskeskuksen hallinto

Koulutuskeskuksen toimintaa ohjaa, valvoo ja kehittää koulutuskeskuksen johtokunta. Johtokunta on eri sidosryhmistä ja asiantuntijoista koostuva elin. Johtokunta päättää koulutuskeskuksen toimintalinjoista ja neuvottelutavoitteista tulosneuvotteluja varten sekä seuraa ja edistää koulutuskeskukselle asetettujen tulostavoitteiden toteutumista. Lisäksi johtokunta käsittelee ja ratkaisee muut laajakantoiset ja tärkeät koulutuskeskuksen toimialaan kuuluvat seikat.

Johtokunta päättää tutkintoon johtavan koulutuksen valintamenettelystä sekä hyväksyy oppilaitoksen tutkintosäännön ja tutkin-

toon johtavan koulutuksen opetussuunnitelman. Johtokunta käsittelee myös johtajan päätöksistä tehdyt opiskelijavalintoja, opiskeluoikeuden menettämistä, opiskelun keskeyttämistä ja kurinpitoasioita koskevat oikeusvaatimukset.

Koulutuskeskuksen johtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää koulutuskeskuksen toimintaa sekä vastata toiminnan tuloksellisuudesta, laadusta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta. Valtaosa henkilökuntaa koskevasta päätöksenteosta kuuluu johtajalle. Lisäksi johtaja vahvistaa koulutuskeskuksen työjärjestyksen ja hyväksyy oppilaitoksen järjestyssäännön.

Johtaja valitsee opiskelijat tutkintokoulutukseen sekä päättää opiskelun keskeyttämisestä ja opiskeluoikeuden menettämisestä.

Oikeusministeriölle kuuluu edelleen vastuu koulutuksen strategisesta kehittämisestä. Oikeusministeriö nimittää myös koulutuskeskuksen johtokunnan ja johtajan.

Vuonna 2006 koulutuskeskusta koskevaa lakia valmisteltaessa oli esillä vaihtoehto lakkauttaa johtokunta ja perustaa sen tilalle laaja-alainen, eri sidosryhmistä kostuva neuvottelukunta toimimaan johtajan tukena oppilaitoksen johtamisessa ja kehittämisessä. Asiaa valmisteltaessa päädyttiin kuitenkin säilyttämään aikaisempi johtamisrakenne, mutta ehdottamaan johtokunnan tehtäviä osittain muutettaviksi. Johtokunnan tehtävissä painottui aikaisempaa enemmän toiminnan kehittäminen ja strategiset linjaukset.

1.4 Opetus ja tutkintokoulutus

Koulutuskeskuksen toiminnassa ja erityisesti sen antamassa tutkintokoulutuksessa on vuosien kuluessa tapahtunut muutoksia. Muutoksissa on pyritty seuraamaan yleisessä koulutusjärjestelmässä tapahtunutta kehitystä. Keskeisiä muutoksia ovat olleet tutkintotasojen väheneminen ja siitä seurannut yhteistyö alan korkeamman koulutuksen järjestämisessä ammattikorkeakoulun kanssa.

Muutokset koulutuksen sisällössä ovat johdaneet myös Vankeinhoitolaitoksen toiminnan muuttumisesta. Viimeisimpänä ja merkittävimpänä muutoksena oli lokakuussa 2006 voimaan tullut uusi vankeuslainsäädäntö. Tavoitteena uudistuksessa oli muun muassa vankeinhoidon vaikuttavuuden lisäämi-

nen. Vankien kanssa toimivan henkilöstön ammattitaitovaatimukset ovat kasvaneet ja monipuolistuneet. Vankeinhoitotyössä korostetaan aikaisempaa enemmän tavoitetta vaikuttaa rangaistusta suorittaviin niin, että heidän riskinsä syyllistyä uudelleen rikoksiin vähenee. Toisaalta uudet rangaistusten täytäntöönpanomuodot, kuten yhdyskuntaseuraamuksiksi katsottavat valvottu koevapaus ja valvontarangaistus, asettavat uusia vaatimuksia myös valvonta- ja ohjausosaamiselle.

Tällä hetkellä vankeinhoidon perustutkinnon laajuus on 53 opintoviikkoa (79,5 opintopistettä) ja sen suorittaminen kestää noin 12 kuukautta. Perustutkintoon kuuluu perus- ja ammattiopintoja, ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä opinnäytetyö. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet vankeinhoidon ohjaus- ja valvontatehtävissä toimimista varten.

Keväällä 2007 jätti mietintönsä oikeusministerin asettama vankeinhoidon ammatillisen koulutuksen kehittämistyöryhmä (OM 1/125/2007). Työryhmän tehtävänä oli selvittää koulutuksen uudistamisen peruslähtökoh- tia sekä erityisesti edellytyksiä järjestää kou- lutus opetushallinnon alaisuudessa. Työryh- mä katsoi, että lainsäädännössä ja Vankein- hoitolaitoksen organisaatiossa sekä vankira- kenteessa tapahtuneet muutokset asettavat uusia vaatimuksia valvonta- ja ohjaushenki- löstön osaamiselle ja muuttavat heidän tehtä- väkuviaan. Työryhmä päätyi siihen, että vaikka koulutuksen hankkiminen vankiloiden henkilöstölle on mahdollista myös muista oppilaitoksista kuin alan koulutuskeskukse- ta, vankeinhoitotyön ydinsisältöjen kehittä- miseksi tarvitaan edelleen sellaista alaan eri- tyisesti perehtynyttä koulutuksen antajaa, jo- ka toimii kiinteässä yhteydessä alan kehittä- misestä vastaavan keskushallinnon kanssa.

Rikosseuraamuslaitoksen työryhmä katsoi vuonna 2011 jättämässään ehdotuksessa, että rikosseuraamusalan tehtävien hoitaminen edellyttää riittävän laajaa alan erityisosaamis- ta kuntoutuksen ja ohjauksen, turvallisuus- ja valvontatyön sekä laillisuuden ja eettisyyden osaamisalueilta. Vartijan työ on sekä valvon- taa että kuntoutusta ja työn tavoitteena on uusintarikollisuuden ehkäisy. Valvontatehtä- vien rinnalla painotetaan siten yhä enemmän

kuntouttavia ja vuorovaikutuksellisia tehtä- viä, jotka ovat luonteeltaan sekä yksilön toi- mintaedellytysten tukemiseen tähtääviä että sosiaalsiin suhteisiin liittyviä.

Työryhmä katsoi, että nykyisen tutkinnon laajuisen opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt eivät valmenna opiskelijoita riittävästi vaikuttavan lähityön tekemiseen ja ehdotti perustutkinnon laajentamista 90 opintopis- teeseen. Työryhmä ehdotti muutoksia myös tutkinnon rakenteeseen. Ehdotuksen mukaan opetus muuttuisi aikaisempaa enemmän työ- säoppimis pohjaiseksi.

Työryhmä ehdotti myös, että kaikille rikos- seuraamusalan uusille työntekijöille annetta- siin yhtenäinen tulokoulutus. Tämä katsottiin tarpeelliseksi muun muassa yhteisen arvo- pohjan määrittelemiseksi ja alan lainsäädän- nön tuntemiseksi. Uusista työntekijöistä suuri osa on muita kuin alan oman perustutkinnon suorittaneita. Alalietulokoulutuksen laajuus olisi kuusi opintopistettä ja se kestäisi neljä viikkoa.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään opintososiaalisista eduista tutkintoon johta- vassa koulutuksessa. Opiskelijoiden opin- tososiaaliset edut ovat varsin hyvät ja niistä aiheutuvat kustannukset maksaa pääosin kou- lutuskeskus.

Opiskelijalle maksetaan palkkaa työharjoit- telujaksoilta viiden kuukauden ajalta ja kou- lutuskeskuksessa järjestettävältä kolmen kuu- kauden lähijaksolta. Palkka on noin 1 600 eu- roa kuukaudessa. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää työharjoittelujak- son ajalta maksettavasta palkasta. Koulus- keskus on lisäksi maksanut opiskelijoille 4,5 euron kurssipäivärahaa niiltä opiskelu- ja harjoittelupäiviltä, joilta opiskelijalle ei mak- seta palkkaa sekä tarjonnut opetuspäivinä maksuttoman ruokailun. Koulutuskeskus on järjestänyt tarvittaessa opiskelijoille ilmaisen majoituksen. Opiskelijat ovat saaneet lisäksi asua työharjoittelun aikana ilmaiseksi vanki- lan asunnoissa, mikäli vankilan oma asuntoti- lanne on sen sallinut.

1.5 Tilanne muissa Pohjoismaissa

Rangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteet ja yleiset periaatteet ovat Pohjoismaissa var- sin samankaltaiset. Olennaista rikosseu-

raamusalalla on pyrkiä ehkäisemään uusintarikollisuutta muun muassa tuomituille järjestettävien kuntouttavien ja uusintarikollisuusriskiin vaikuttavien toimintaohjelmien avulla. Koulutuksen tavoitteena on monitaitoinen vankeinhoitaja, joka toimii vankien lähityöntekijänä motivoiden vankeja rikoksettoman elämän alkuun.

Alan koulutuksesta vastaa kaikissa Pohjoismaissa valtio. Ruotsin Rikosseuraamuslaitos (Kriminalvården) on jaettu kuuteen rikosseuraamusalueeseen. Kunkin aluetoimiston yhteydessä toimii oma koulutuskeskus. Norjassa ja Tanskassa koulutusta annetaan yhdessä koulutuskeskuksessa. Koulutukseen osallistuminen on kaikissa maissa palkallista virkistyötä.

Vartijan tehtäviin pätevöittävän tutkinnon pituus on muissa Pohjoismaissa selvästi Suomea pitempi. Ruotsissa tutkinnon suorittaminen kestää noin puolitoista vuotta. Norjassa vartijan tutkinto on kolmivuotinen, joista kaksi ensimmäistä vuotta ovat opiskeluvuosia ja kolmas työvelvoitevuosi. Vuoden 2012 alusta koulutus on muuttunut kolmivuotiseksi korkeakoulututkinnoksi. Tanskassa koulutus kestää kolme vuotta.

Ruotsissa koulutus sisältää myös korkea-koulutasoisia opintoja, ellei opiskelija ole jo aikaisemmin suorittanut käyttäytymis- tai yhteiskuntatieteellisiä opintoja. Lisäksi korostetaan työssä oppimista ja valvontahenkilöstön erikoistumismahdollisuuksia. Perustutkintovaiheen jälkeen on mahdollista suorittaa yksilöllisesti suunniteltuja jatkotutkintoja korkeakoulussa.

Valintamenettely on kaikissa Pohjoismaissa samansisältöinen ja siihen kuuluu Ruotsia lukuun ottamatta fyysisen kunnon testi, haastattelu sekä mahdollisesti pääsykoe ja psykologinen testi. Ruotsissa painotetaan sosiaalisia taitoja ja psykologista soveltuvuutta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset muutokset

2.1 Koulutuskeskuksen hallinnollinen asema

Koulutuskeskuksen hallinnollista asemaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuskeskus siirrettäisiin osaksi Rikosseu-

raamuslaitosta, yhdeksi sen yksiköksi. Koulutuskeskuksen hallinnollisen aseman muuttamisen jälkeen kaikki alan toimijat olisivat osa samaa viranomaista.

Koulutuskeskuksen aseman muuttaminen olisi luontevaa ja perusteltua, koska koulutuskeskuksen koulutustarjonnasta suurin osa suuntautuu Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tarpeet määrittävät koulutustoiminnan määrän ja sisällön. Muutos tiivistäisi ja vahvistaisi koulutuskeskuksen yhteistyötä rikosseuraamusalueiden kanssa. Myös opetushenkilökunnan käytössä saavutettaisiin synergiaetuja ja opettajien asiantuntemus saataisiin paremmin koko Rikosseuraamuslaitoksen käyttöön. Myös hallinnon tukipalveluissa saavutettaisiin synergiaetuja.

Muina vaihtoehtoisina koulutuskeskuksen hallinnollisen aseman järjestämisen malleina Rikosseuraamuslaitoksen työryhmässä selvitettiin koulutuskeskuksen säilyttämistä nykyisenä itsenäisenä virastona tai että siitä tehtäisiin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinnon koulutusyksikkö. Koulutuskeskuksen hallinnollisen aseman vertailun kriteereinä käytettiin sen vaikutuksia lainsäädäntöön, tulohajautukseen, koulutuksen järjestämiseen, yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa, kustannuksiin sekä henkilöstön määrään ja asemaan. Eniten etuja on mallissa, jossa koulutuskeskus säilyisi itsenäisenä yksikkönä, mutta se siirrettäisiin osaksi Rikosseuraamuslaitosta.

2.2 Koulutuskeskuksen hallinto

Koulutuskeskuksen johtokunnan ja johtajan välistä tehtäväjakoja ehdotetaan muutettavaksi siten, että johtokunnan tehtävä olisi aikaisempaa selvemmin kehittää ja tukea koulutuskeskuksen toimintaa. Johtokunnan toimivaltaan jäisi edelleen vahvistaa tutkintoon johtavan koulutuksen tutkintosääntö ja opetussuunnitelma sekä ratkaista oikaisuvaatimukset. Johtokunnan asema valintamenettelystä päättäjänä säilyisi myös ennallaan.

Johtajan tehtäviin kuuluisi edelleen vastata koulutuskeskuksen toiminnan tuloksellisuudesta, laadusta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tällä hetkellä säännökset antavat sekä johtokunnalle että johtajalle toimivaltaa sekä

tulosohjaukseen että koulutuskeskuksen kanalta merkittävien asioiden ratkaisuun liittyvissä asioissa. Nämä tehtävät siirrettäisiin aikaisempaa selvemmin johtajalle kuuluviksi. Edellä mainitut muutokset toteutettaisiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muutoksilla.

Tällä hetkellä oikeusministeriö nimeää koulutuskeskuksen johtokunnan jäsenet sekä nimittää johtajan. Mikäli koulutuskeskus siirretään osaksi Rikosseuraamuslaitosta, olisi perusteltua, että toimivalta nimitysasioissa siirrettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtajalle.

Hallituksen esitystä valmisteltaessa harkittiin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön aseman vahvistamista koulutuskeskuksen toiminnassa myös muulla tavoin. Samalla mietittiin johtokunnan roolin ja aseman kehittämistä neuvottelukunnan suuntaan, kuten Rikosseuraamuslaitoksen työryhmä vuonna 2011 esitti. Tämä olisi merkinnyt sitä, että koulutuskeskuksen toimintaan liittyvät, nykyisin johtokunnalle kuuluvat oikaisuvaatimukset olisi tullut siirtää keskushallintoyksikössä tai muualla käsiteltäviksi. Vastaavasti muut johtokunnan toimivaltaan kuuluvat asiat, kuten tutkintösäännön ja opetussuunnitelman vahvistaminen, olisi tullut siirtää joko keskushallintoyksikön tai johtajan päätettäväksi.

Yleisenä linjana on ollut päätösvallan siirtäminen organisaatiossa alaspäin. Keskushallintoyksikkö pystyy riittävästi vaikuttamaan koulutuksen tavoitteisiin, opetuksen sisältöön ja oppimistuloksiin tulosohjauksen ja valitsemansa johtokunnan kautta. Johtokunta olisi laaja-alaisen asiantuntemuksensa perusteella keskushallintoyksikköä ja johtajaa soveltuvampi elin päättämään edellä mainituista asioista. Tämän johdosta johtokunnan asemaan ja rooliin ei ehdoteta suurempia muutoksia.

2.3 Opetus ja tutkintokoulutus

Vartijan tehtävänkuva muodostuu tulevaisuudessa turvallisuus- ja valvontatyön ohella yhä enemmän kuntoutus- ja ohjaustyöstä. Vapaudessa suoritettavat yhdyskuntaseuraamukset lisääntyvät ja sen johdosta turvallisuus- ja valvontatyötä tehdään entistä enemmän myös vapaudessa. Jotta tutkinto-

koulutus pystyisi vastaamaan näihin muuttuneisiin osaamisvaatimuksiin, edellyttää se tutkinnon tavoitteiden ja sisältöjen uudistamista. Taloudellisten resurssien rajallisuus ja tuottavuustavoitteet eivät mahdollista erityis henkilöstön määrän merkittävää lisäämistä. Sen sijaan vartijoiden tehtäväkuva tulisi muuttaa nykyistä monipuolisemmaksi.

Tutkintoon lisättäisiin nykyistä enemmän opintoja, joissa annetaan opiskelijoille valmiuksia edellä mainittuihin tehtäviin. Nykyistä laajempaa koulutusta tulisi antaa muun muassa vankien rangaistusajan ja vapauttamisen suunnittelusta sekä lainsäädännöstä.

Tutkintokoulutuksen tämän hetkinen laajuus ja rakenne eivät mahdollista riittävää alan erityisosaamisen antamista edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkintokoulutus ei mahdollista myöskään vartijan ja ohjaajan työnkuvien yhdistämistä. Tämän vuoksi tutkintoa ehdotetaan laajennettavaksi 10,5 opintopisteellä 90 opintopisteeseen. Tutkinnon suorittamisen kesto pidentyisi samalla noin neljällä kuukaudella, yhteensä noin 16 kuukauteen.

Opintojen mitoituksessa siirryttäisiin opintoviikoista opintopisteisiin. Opintopiste määriteltäisiin eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä ECTS:n (European Credit Transfer and Accumulation System) sekä ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän ECVET:n (European Credit System for Vocational Education and Training) mukaan. Molemmissa opintosuoritusten siirtojärjestelmissä 60 opintopistettä vastaa yhden lukuvuoden työpanosta tai yhden lukuvuoden aikana todennäköisesti suoritettavia oppimistuloksia. Uudistuksen jälkeen opinnot voitaisiin nykyistä laajemmin lukea hyväksi Laurea-ammattikorkeakoulun järjestämässä rikosseuraamusalan ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävissä opinnoissa sekä muissa sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävissä opinnoissa.

Tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteista, laajuudesta, rakenteesta ja muista koulutuksen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tutkinnon laajuuteen ja rakenteeseen liittyvät muutokset toteutettaisiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta

annettuun valtioneuvoston asetukseen tehtävillä muutoksilla.

Työharjoittelulla on merkittävä osuus nykyisessä tutkinnossa. Tutkinnon rakennetta muutettaisiin aikaisempaa enemmän työssäoppimispohjaiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ammatillisessa peruskoulutuksessa käytetään käsitettä työssäoppiminen, joka on oppimistavoitteiltaan suunnitelmallisempaa ja tavoitteellisempaa kuin perinteinen työharjoittelu.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla työssä oppimisen lähtökohdat sisältyvät ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998) ja asetukseen (811/1998). Työssäoppiminen on ammatilliseen peruskoulutukseen kiinteästi kuuluva opintojen osa ja koulutuksen järjestämisuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa, tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua.

Myös opiskelijaksi ottamisen valintaperusteisiin ehdotetaan muutoksia. Lukion oppimäärän suorittamisen lisäksi ylioppilastutkinnon suorittaminen täyttäisi koulutuksen valintakriteerin. Valintaperusteita ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että pääsyaatimuksena olevaa 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittua tutkintoa ei voisi suorittaa enää hakuajan päättymisen jälkeen. Nykyinen säännös on vaikeuttanut hakijoiden pisteyttämistä ja asettamista paremmuusjärjestykseen valintamenettelyn aikana.

Opiskelijaksi valinnan edellytykseksi ehdotetaan uutena kriteerinä B-luokan ajo-oikeuden saamista. Avolaitoksissa työskenteleville vartijoille ja yhdyskuntaseuraamustoimistoissa työskenteleville ajokortti on välttämätön työtehtävien suorittamisessa. Valvottua koevapautta ja valvontarangaistuksen suorittamista valvova tukipartiotoiminta edellyttää myös ajokorttia. Työssäoppimisjaksojen aikana opiskelija työskentelee Rikosseuraamuslaitoksen erilaissa yksiköissä, myös avolaitoksissa ja yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Ajokortti on siten tarpeellinen myös opiskelun aikana.

Lisäksi ehdotetaan nykyistä toimintatapaa vastaavaa ja selventävää säännöstä siitä, että koulutuskeskuksen johtokunta päättää tutkintoon johtavan koulutukseen opiskelijavalin-

nassa annettavista lisäpisteistä. Johtokunnan toimivaltaa rajoitettaisiin kuitenkin siten, että lisäpisteitä voitaisiin antaa ainoastaan tietyn tutkinnon sekä työkokemuksen pituuden ja sen lajin perusteella. Tarkoituksena olisi mahdollistaa lisäpisteiden antaminen sellaisista tutkinnoista, joiden suorittamisesta on hyötyä rikosseuraamusalan työssä.

Rikosseuraamuslaitoksen työryhmän ehdottaman kattavan perehdytyskoulutuksen toteuttaminen kaikille uusille työntekijöille olisi sinällään perusteltua. Alalietulokoulutusta olisi tarkoitus antaa ja sitä laajentaa asteittain käytettävissä olevien taloudellisten voimavarojen mukaan. Alalietulokoulutus olisi osa täydennyskoulutusta, joten sitä ei erikseen mainittaisi laissa.

Erikseen valmisteltavana on opiskelijoiden opintososiaalisia etuja koskevan oikeusministeriön asetuksen muuttaminen. Tässä yhteydessä selvitetään, voitaisiinko siirtyä nykyistä enemmän koulutuskeskuksen maksamista etuuksista Kansaneläkelaitoksen maksamiin yleisiin opintotukiin. Harkittavana muun muassa on, että koulutuskeskus ei järjestäisi enää opiskelijoille ilmaista majoitusta. Opiskelijat hankkisivat itse asuntonsa ja heillä olisi mahdollisuus saada siihen asumistukea Kansaneläkelaitokselta. Palkkaa ei enää maksettaisi koulutuskeskuksessa tapahtuvan opiskelun ajalta, vaan siltä ajalta opiskelijat olisivat yleisen opintotuen piirissä. Työssäoppimisjakson ajalta opiskelijalle maksettavan palkan määrässä otettaisiin huomioon opintotuen saamisen edellytykset.

Työssäoppimisjakson palkan suuruudesta päättäisi edelleen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Koulutuskeskuksen siirtäminen osaksi Rikosseuraamuslaitosta mahdollistaisi henkilöstöresurssien nykyistä tehokkaamman käytön ja lisäisi toiminnan tuottavuutta. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tehtäviin kuuluu jo tällä hetkellä koulutuskeskuksen tulosohtjaaminen, joten uudistuk-

sella ei olisi sen toimintaan taloudellisia vaikutuksia.

Koulutuskeskus kuuluu jo nyt taloushallinnollisesti samaan kirjanpitoyksikköön kuin Rikosseuraamuslaitos. Tältä kannalta muutos edelleen selkiyttäisi tilannetta.

Ammatillisen tutkinnon uudistaminen lisääisi jonkin verran tutkinnon kustannuksia erityisesti rikosseuraamusalueilla ja niihin kuuluvissa vankiloissa. Ammatillisen tutkinnon sisällön kehittäminen niin, että siihen sisältyisi aiempaa enemmän työssäoppimista, lisääisi työpaikkaohjaukseen rikosseuraamusalueella tarvittavia henkilökuntaresursseja. Työpaikkaohjaukseen kuluvan ajan on arvioitu lisääntyvän noin kaksinkertaiseksi nykyisestä. Työpaikkaohjaus on järjestetty siten, että harjoittelunohjaajat eivät ole tehtävässä päätoimisia, vaan he ovat suorittaneet ohjauksen oman päätyönsä ohella. Rikosseuraamusalueet maksaisivat opiskelijalle palkkaa myös neljä kuukautta pidemmältä ajalta kuin nykyisessä tutkinnossa.

Toisaalta uudistuksen yhteydessä on tarkoitus tehdä muutoksia, jotka vähentäisivät erityisesti koulutuskeskuksen kustannuksia. Koulutuskeskus ei enää maksaisi opiskelijoille palkkaa kolmen kuukauden opiskeluajalta koulutuskeskuksessa. Säästöä tulisi myös siitä, jos koulutuskeskus ei enää maksaisi opiskelijoille kurssipäivärahaa eikä järjestäisi heille maksutonta asumista. Toisaalta koulutuskeskukselle lisäkustannuksia aiheuttaisivat työpaikkaohjaajille maksettavat ohjauspalkkiot.

Nykyisen tutkinnon kustannukset ovat noin 54 000 euroa tutkintoa kohti. Jos opintososiaalisia etuja vähennettäisiin edellä kohdassa 2.3 tarkoitettulla tavalla, uuden tutkinnon kustannukset olisivat noin 51 000 euroa. Laskelmassa ei ole otettu huomioon Kansaneläkelaitoksen maksamia opintorahaa ja asumistukea eikä sitä, että opiskelijat voivat työssäoppimisjaksoilla osittain korvata vankilan muuta henkilökuntaa.

Tällä hetkellä vankiloissa harjoitteluohjaukseen käytettyä työaikaa ei ole erikseen kirjattu työaikakirjanpitoon, eikä edellä mainituissa laskelmissa ole huomioitu työpaikkaohjauksesta rikosseuraamusalueille aiheutuvia kustannuksia. Työssäoppimisen ohjaamisen kustannuksiin vaikuttaa se, millä tavoin

työssäoppiminen ja sen ohjaus käytännössä rikosseuraamusalueilla järjestetään. Ohjaukseen kuluva aika riippuu lisäksi opiskelijamäärästä ja opiskelijoiden aikaisemmasta osaamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla työssäoppimista varten ei ole palkattu uusia työntekijöitä, vaan työssä jo olevien toimenkuvaa on muutettu niin, että siihen sisältyy myös työssäoppijan ohjausta.

Tutkinnon uudistaminen ei Rikosseuraamuslaitosta ja koulutuskeskusta kokonaisuutena yhdessä tarkastellen lisääisi ainakaan merkittävästi tutkinnon kokonaiskustannuksia. Koulutuksessa tapahtuva painopisteen siirtäminen rikosseuraamusalueille olisi tarkoitus toteuttaa resurssien sisäisillä siirroilla käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Tutkinnon kustannuksia arvioitaessa olisi huomioitava myös se, että nykyistä laajempi ja monipuolisempi tutkintokoulutus vähentäisi tulevaisuuden täydennyskoulutustarvetta. Koulutuksen kokonaiskustannuksia laskisi myös se, että tutkintokoulutukseen otettavien opiskelijoiden määrä tulee lähivuosina olemaan todennäköisesti noin puolet koulutukseen aikaisempina vuosina valittujen määrästä.

Alalietulokoulutusta järjestettäisiin rikosseuraamusalan tutkintoa suorittamattomille uusille virkamiehille käytettävissä olevien taloudellisten voimavarojen puitteissa, eikä siitä siten aiheutuisi välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Koulutuskeskuksen siirryttyä osaksi Rikosseuraamuslaitosta rikosseuraamusala kokonaisuudessaan toimisi yhtenäisenä viranomaisena.

Koulutuskeskuksen yhteistyö rikosseuraamusalueiden kanssa vahvistuisi ja opetushenkilöstön käytössä saavutettaisiin synergiahyötyjä. Opettajien asiantuntemus saataisiin koko Rikosseuraamuslaitoksen käyttöön muun muassa erilaisissa kehittämissankkeissa. Myös hallinnon tukipalveluissa saataisiin synergiahyötyjä.

Erikseen suunniteltavana olevat muutokset opintososiaalisten etujen maksamisessa vaikuttaisivat siihen, että koulutuskeskuksen

henkilökunnan hallinnolliset tehtävät vähenisivät ja he voisivat keskittyä aikaisempaa selvemmin heidän varsinaiseen tehtäväänsä eli koulutuksen järjestämiseen.

Koulutuskeskuksen henkilöstö siirtyisi lain voimaantullessa Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen ja virat muutettaisiin Rikosseuraamuslaitoksen yhteisiksi viroiksi. Nykyisen henkilöstön palvelussuhteen jatkuminen turvattaisiin. Määräaikaisissa virkasuhteissa olevat jatkaisivat tehtävissään määräajan loppuun saakka.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän tavoitteena on osaltaan tehdä mahdolliseksi rangaistusten tavoitteellinen, suunnitelmallinen, turvallinen ja vangin oikeuksia kunnioittava sekä yksilöllisesti ja yhteiskunnallisesti vaikuttava rangaistusten täytäntöönpano. Tutkinon laajentaminen mahdollistaisi sen, että opiskelijoille voidaan antaa paremmat edellytykset näiden tavoitteiden saavuttamiseen työtehtävissään.

4 Asian valmistelu

Esitys pohjautuu Rikosseuraamuslaitoksen työryhmän raporttiin. Lakiehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä työryhmän raportin

ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kanssa.

Lakiehdotuksesta on sen eri käsittelyvaiheissa kuultu Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä, koulutuskeskuksen henkilökuntaa sekä opetus- ja kulttuuriministeriötä. Asiasta on pyydetty opetus- ja kulttuuriministeriön, valtiovarainministeriön, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön, rikosseuraamusalueiden, koulutuskeskuksen ja sen johtokunnan lausunto. Ammattijärjestöiltä lausunto pyydettiin Vankilavirkailijain liitolta (VVL), Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestöltä (JUKO), Vankila- ja kriminaalityön henkilöstöltä (VakHe), Julkisten ja hyvinvointialojen liitolta (JHL) ja Opetusalan ammattijärjestöltä (OAJ).

Lausunnoissa esitystä pidettiin perusteltuna. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksessä. Lausunnoista on laadittu yhteenveto.

Asiaa on käsitelty alueellistamisen koordinaatioryhmässä. Koordinaatioryhmä katsoi, ettei koulutuskeskuksen hallinnollisen aseman muuttaminen edellytä alueellistamisselvityksen laatimista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki Rikosseuraamuslaitoksesta**

4 §. *Organisaatio.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskus siirrettäisiin osaksi Rikosseuraamuslaitosta yhdeksi sen valtakunnalliseksi yksiköksi. Tällä hetkellä koulutuskeskus toimii Rikosseuraamuslaitoksen alaisuudessa ja tulosohjauksessa itsenäisenä virastona.

12 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka nojalla Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voisi antaa tarkempia määräyksiä virkapukujen ja suojavaatetuksen käyttövelvollisuudesta, käyttövelvollisuudesta poikkeamisesta, hankinnasta, lainaamisesta ja käytöstä poistettavien virkapukujen ja suojavaatetuksen hävittämistä.

Pykälään ehdotetaan säännöstä myös siitä, että keskushallintoyksikkö voisi antaa määräyksiä virkapukujen ja suojavaatetuksen käytöstä rikosseuraamusalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tällä tarkoitettaisiin sitä aikaa koulutuksesta, kun opiskelija ei ole työssäoppimisjaksolla.

Nykyisin vastaava säännös virkapukujen hankinnasta ja hävittämisestä on Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten virkapuvusta sekä suoja- ja erityisvaatetuksesta annetun oikeusministeriön asetuksen (577/2010) 9 §:ssä. Tällaisen toimivaltasäännöksen tulee kuitenkin olla lain tasolla, joten säännös lisättäisiin lakiin. Virkapuvun käyttöön, hankintaan ja hävittämiseen liittyvistä asioista voitaisiin siten antaa nimenomainen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräys.

1.2 Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta

1 §. *Asema ja tehtävät.* Pykälässä todettaisiin koulutuskeskuksen muuttunut asema Rikosseuraamuslaitoksen yksikkönä.

Voimassa olevan lain mukaan koulutuskeskuksen tehtävänä on antaa rikosseuraamusalalla tutkintokoulutuksen lisäksi ammatillista lisäkoulutusta. Ehdotuksessa ammatillinen lisäkoulutus on korvattu termillä täydennyskoulutus. Ehdotettava muutos olisi luonteeltaan lähinnä kielellinen. Tavoitteena olisi, että tutkintoon johtavan koulutuksen ja täydennyskoulutuksen välillä ei olisi jyrkkää rajaa, vaan että esimerkiksi osa tutkintoon johtavista opinnoista voisi samalla olla täydennyskoulutusta toiselle työntekijälle. Täydennyskoulutukseen sisältyisi myös alalletulokoulutus niille uusille työntekijöille, jotka eivät ole suorittaneet rikosseuraamusalan tutkintoa.

Tutkintoon johtava koulutus tuottaa kelpoisuuden vartijan virkaan. Tästä säädetään Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1108/2009).

2 §. *Johtokunta.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että johtokunnan asettaisi Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja. Toimivallan siirtäminen oikeusministeriöltä Rikosseuraamuslaitokselle on perusteltua koulutuskeskuksen siirtyessä osaksi Rikosseuraamuslaitosta.

Ehdotuksen mukaan johtokunnan tehtävänä olisi aikaisempaa selvemmin kehittää, seurata ja tukea koulutuskeskuksen toimintaa. Tämän vuoksi johtokunnan tehtävistä poistettaisiin maininta koulutuskeskuksen toiminnan valvomisesta ja ohjaamisesta.

Johtokunnan jäsenten enimmäismäärää esitetään lisättäväksi kahdella, jotta esimerkiksi rikosseuraamusalueiden roolia johtokunnan toiminnassa voitaisiin tarvittaessa vahvistaa.

Ehdotuksen mukaan keskushallintoyksikkö nimeää johtokunnan jäsenet, joten säännös siitä, että osa jäsenistä nimitetään sen ehdottamista henkilöistä, ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

Johtokunnan tehtävistä säädetään tarkemmin rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä. Sen mukaan johtokunta päättää muun muassa koulutuskeskuksen tulosneuvotteluiden toimintalinjoista ja neuvottelutavoitteista sekä käsittelee ja ratkaisee muut laajankantoiset ja tärkeät koulutuskeskuksen toimialaan kuulu-

vat asiat. Edellä mainittu säännös kumottaisiin tarpeettomana koulutuskeskusta koskevaa asetusta muutettaessa, koska johtokunnan tehtävät ilmenisivät laista. Tämän johdosta 4 momenttia muutettaisiin siten, että johtokunnan tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Johtaja. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulutuskeskuksen johtajan nimittäminen siirrettäisiin oikeusministeriöltä Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtajalle. Muutos olisi johdonmukainen sen kanssa, että pääjohtajan toimivaltaan kuuluu nimittää rikosseuraamusalueiden ja valtakunnallisen terveydenhuoltoyksikön johtajat.

6 §. Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kysymyksessä olisi rikosseuraamusalan eikä vankeinhoitoalan ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus. Uusi nimi vastaisi paremmin koulutuksen sisältöä, joka ei rajoittuisi ainoastaan vankeuden täytäntöönpanoon, vaan antaisi valmiuksia myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon. Tutkinnon nimi olisi myös yhdenmukainen nykyisen organisaatorakenteen kanssa.

Tällä hetkellä ei ole säännöstä siitä, kuka päättää ammatilliseen koulutukseen valittavien määrästä. Valittavien opiskelijoiden määrästä on sovittu vuosittain Rikosseuraamuslaitoksen ja koulutuskeskuksen välisessä tulossopimuksessa. Asian merkitys huomioon ottaen olisi perusteltua säätää siitä erikseen. Pykälän mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättäisi koulutuksen vuosittaisen aloituspaikkojen määrän koulutuskeskuksen johtajan esityksestä.

9 §. Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Koulutuksen valintaperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös ylioppilastutkinto antaisi kelpoisuuden opiskeluun. Tällä hetkellä kelpoisuuden antaa lukion oppimäärä, mutta ylioppilastutkintoa ei ole erikseen mainittu. Lukion oppimäärän suorittaminen on tavanomaisin edellytys ylioppilastutkinnon suorittamiselle, mutta myös muilla kuin lukion opiskelijoilla on lukiolain (629/1998) 18 a §:n mukaisesti oikeus suorittaa ylioppilastutkinto. Ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 17 §:n mukaan eräät ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavat

tutkinnot tuottavat samat oikeudet kuin ylioppilastutkinto. Näitä tutkintoja ovat International Baccalaureate -tutkinto, Reifeprüfung-tutkinto sekä Eurooppa-koulujen eurooppalainen ylioppilastutkinto.

Voimassa olevan lain mukaan pääsyaatimuksena olevan 1 momentin 2 kohdassa mainitun tutkinnon on voinut suorittaa myös hakuajan päättymisen jälkeen. Tämä on vaikeuttanut hakijoiden pisteyttämistä ja asettamista paremmuusjärjestykseen valintamenettelyn aikana. Valintakriteereitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että pääsyaatimuksena oleva tutkinto olisi suoritettava hakuajan päättymiseen mennessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon ja ammattitutkintoon poistettaisiin tarpeettomana. Kyseiset tutkinnot ovat toisen asteen ammatillisia tutkintoja, jotka on jo määritelty valintaperusteeksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan maininta vankeinhoitotyöstä muutettaisiin rikosseuraamustyöksi.

Opiskelijaksi valinnan edellytykseksi ehdotetaan 1 momentin 5 kohtaan uutena kriteerinä B-luokan ajo-oikeuden saamisesta. Ajokortin edellyttäminen olisi perusteltua sen johdosta, että Rikosseuraamuslaitoksen työtehtävien suorittaminen edellyttää yhä enemmän autolla liikkumista. Ajokortti olisi tarpeellinen myös opiskelun suorittamisen kannalta. B-luokan ajokortti olisi mahdollista saada vielä hakuajan jälkeenkin, mutta ennen opiskelijavalinnan suorittamista.

Pykälän 2 momentissa säädetään koulutuskeskukselle annetusta mahdollisuudesta myöntää poikkeus 1 momentin 2 kohdan koulutustaustaan liittyvistä edellytyksistä. Säännöstä selvennettäisiin siten, että poikkeuksen myöntämisestä päättäisi koulutuskeskuksen johtaja. Momenttiin tehtäisiin myös kielellinen tarkennus.

10 §. Opiskelijavalinta. Pykälään ehdotetaan selventävää säännöstä siitä, että valintamenettelystä päättäessään johtokunta päättäisi myös siitä, mistä hakijoille voidaan antaa valinnassa lisäpisteitä. Pykälässä johtokunnan toimivaltaa rajoitettaisiin kuitenkin siten, että lisäpisteitä voitaisiin antaa vain tietyn tutkinnon tai työkokemuksen perusteella.

Tarkoituksena olisi mahdollistaa lisäpisteiden antaminen sellaisista tutkinnoista, joiden suorittamisesta on hyötyä rikosseuraamusalan työssä. Tällaisia tutkintoja voisivat olla esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnot sosionomi (AMK), toimintaterapeutti (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Toisen asteen ammattitutkinnoista tällaisia olisivat esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, päihdetyön ammattitutkinto tai turvallisuusalan perustutkinto.

Työkokemuksesta annettavat lisäpisteet voisivat perustua työkokemuksen yleiseen pituuteen tai työkokemuksen pituuteen sellaisista tehtävistä, joista olisi hyötyä rikosseuraamusalan työssä. Nykyisin valinnassa annetaan lisäpisteitä työkokemuksen pituuden ja korkeakoulututkinnon perusteella ilman arviota siitä, olisiko niistä erityistä hyötyä työtehtävien hoitamisessa.

13 §. Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut. Pykälässä oleva maininta vankeinhoidon ammatilliseen tutkintoon johtavasta opetuksesta muutettaisiin rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaksi koulutukseksi.

14 §. Virkapuvun käyttö. Virkapuvun käyttöä koskevaa oikeusministeriön asetusta on 1 kesäkuuta 2012 muutettu ja siinä yhteydessä rajoitettiin virkapuvun käyttövelvollisuutta. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten virkapuvusta sekä suojia- ja erityisvaatetuksesta annetun oikeusministeriön asetuksen (577/2010) 1 §:n 1 momentin mukaan virkapukua ovat velvolliset käyttämään ainoastaan suljettujen vankiloiden valvonnan ja ohjauksen esimiestehtävissä sekä valvonta- ja ohjaustehtävissä toimivat virkamiehet. Asetuksen 9 §:n mukaan määräaikaisessa virkasuhteessa Rikosseuraamuslaitokseen olevalle henkilölle voidaan antaa lainaksi virkapuku.

Tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitos maksaa virkamiesten virkapuvut. Valtion virkaja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2010–2012 on sovittu, että työnantaja vastaa palveluksessaan olevalle henkilöstölle hankittavien virkapukujen hankintakustannuksista täysimääräisesti vuoden 2012 alusta.

Nykyinen säännös mahdollistaa sen, että opiskelija voidaan velvoittaa käyttämään virkapukua myös koulutuskeskuksessa annetun koulutuksen aikana. Koulutuskeskus on

myös osallistunut virkapukujen hankinnasta aiheutuneisiin kustannuksiin. Opintososiaalisista eduista annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan koulutuskeskus hankkii opiskelijalle virkapuvun. Sen hankinnasta aiheutuneiden kustannusten jaossa opiskelijan ja koulutuskeskuksen välillä on noudatettu valtion virkapukuavustuksista annettua asetusta (850/1969). Tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitos maksaa siten virkamiesten virkapuvut, mutta opiskelijat joutuvat osittain maksamaan omat virkapukunsa.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi virkapuvun käyttöä koskevien säännösten muuttumisen johdosta. Opiskelijoille ei myöskään enää nykyisellä tavalla hankittaisi omia virkapukuja. Asiaa koskeva muutos tehtäisiin opintososiaalisista eduista annettuun oikeusministeriön asetukseen. Opiskelijat käyttäisivät virkapukua silloin, kun työssäoppimisjakson työtehtävä edellyttää sen käyttämistä ja tällöin opiskelijalle lainattaisiin virkapuku. Asista ehdotetaan säädettäväksi 18 §:ssä. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräyksellä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten virkapuvun lainaaminen ja sen hankkiminen käytännössä järjestetään. Keskushallintoyksikkö voisi tarvittaessa antaa määräyksiä myös virkapukujen ja suojavaatetuksen käytöstä rikosseuraamusalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa, mikäli niiden käyttö katsottaisiin tarpeelliseksi.

15 a §. Opintosuoritusten arvioinnista päättäminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös opintosuoritusten arvioinnista päättämisestä. Opintosuoritusten arvioinnista päättäisi opetuksesta vastannut koulutuskeskuksen opettaja.

Osa opetussuunnitelman mukaisesta opiskelusta tapahtuisi työssäoppimisjaksoilla. Työpaikkaohjaajat osallistuisivat työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestetyn koulutuksen arviointiin yhdessä opetuksesta vastaavan opettajan kanssa, mutta koko opintojakson arvioinnista vastaisi opettaja.

17 §. Päihdetestaus. Pykälässä oleva maininta työharjoittelusta muutettaisiin työssäoppimiseksi lain 18 §:ää koskevan muutos ehdotuksen mukaisesti.

18 §. Työssäoppiminen. Työharjoittelun käsite korvattaisiin työssäoppimisella. Työharjoittelulla tarkoitetaan oppilaitoksessa

opitun harjoittelemista oikeassa työympäristössä. Työssäoppiminen olisi koulutukseen kiinteästi kuuluva opintojen osa ja koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opittaisiin työpaikalla. Koulutuskeskuksen johtokunnan hyväksymässä opetussuunnitelmassa kuvattaisiin selkeästi, mitkä opintokokonaisuudet/opintojaksot opittaisiin oppilaitoksessa ja mitkä työpaikalla.

Koulutuskeskuksen opettajat toimisivat tiiviissä yhteistyössä työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisjaksojen oppimistehtävien laadinnassa.

Voimassa olevan lain mukaan työssäoppimisjaksot suoritetaan rikosseuraamusalan yksikössä. Ehdotuksessa rikosseuraamusala on korvattu termillä Rikosseuraamuslaitos, joka on oikeampi määre kyseiselle yksikölle.

Työssäoppimisjaksoihin sisältyisi sellaista työskentelyä suljetuissa vankiloissa, mikä edellyttää virkapuvun käyttämistä. Pykälään ehdotetaan selventävää säännöstä siitä, että Rikosseuraamuslaitoksen on lainattava opiskelijalle virkapuku silloin, kun työssäoppimisjakson työtehtävä edellyttää sen käyttämistä.

24 §. Huomautus ja varoitus. Pykälän 2 momentissa oleva maininta vankeinhoitotyöstä toimivasta virkamiehestä muutettaisiin rikosseuraamusalalla toimivaksi virkamieheksi.

25 §. Koulutuksesta erottaminen. Pykälän 2 momentin maininta vankeinhoitotyössä toimivasta virkamiehestä muutettaisiin rikosseuraamusalalla toimivaksi virkamieheksi.

Pykälän 4 momentissa oleva maininta työharjoittelusta muutettaisiin työssäoppimiseksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin johtokunnan tehtävistä (2 §) sekä tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteista, laajuudesta ja muista koulutuksen perusteista (7 §).

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että johtokunnan tehtäviä koskeva 2 § kumottaisiin. Koulutuskeskuksen johta-

jalle keskitettäisiin tulosohjaukseen liittyvät asiat. Johtaja päättäisi myös koulutuskeskusta koskevista laajakantoisista ja tärkeistä asioista. Johtokunnan tehtävät ilmenisivät jatkossa laista.

Asetusta muutettaisiin myös siten, että tutkinnon kesto pidennettäisiin ja opintojen mitoituksessa siirryttäisiin opintoviikoista opintopisteisiin. Tutkinnon rakennetta muutettaisiin aikaisempaa enemmän työssä oppimispohjaiseksi. Asetukseen ehdotetaan lisäksi muutoksia tutkinnon tavoitteisiin.

Asetukseen ehdotetaan myös muutoksia, jotka liittyvät koulutuskeskuksen siirtymiseen Rikosseuraamuslaitoksen yksiköksi sekä nimikkeiden muuttamiseen nykyistä tilannetta vastaaviksi.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain 13 §:n mukaan opintososiaalisista eduista tutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään oikeusministeriön asetuksella. Oikeusministeriön asetusta tultaisiin muuttamaan siten, että opintososiaalisissa eduissa siirryttäisiin nykyistä enemmän yleisiin opintotukiin perustuvaan järjestelmään.

Rikosseuraamuslaitoksesta annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin organisaatiota koskevan pykälän osalta.

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 14 §:ssä annettaisiin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle toimivalta antaa tarkempia määräyksiä virkapukuun ja suojavaatetukseen liittyvissä asioissa.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan tammiukuun alusta 2013 lukien.

Ennen lain voimaantuloa aloitetun vankeinhoidon perustutkinnon tai tutkintokoulutukseen valitun opiskelijan opintojen suorittamisen siirtymäsäännöksistä säädetään valtioneuvoston asetuksessa.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen siirtämisessä osaksi Rikosseuraamuslaitosta on kyse valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n mukainen valtion hallinnon toimintojen uudelleenjärjestely. Valtion virkamieslakiin sisällytettiin vuoden 2012 alusta kattavat säännökset virkamiehen aseman järjestämi-

sestä kyseisessä tilanteessa. Tämän johdosta esityksessä ei ole virkamiesten asemaa koskevia siirtymäsäännöksiä.

Valtion virkamieslain 5 a §:n mukaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteen keston ajaksi. Virka voidaan siirtää edellä mainituissa tilanteissa ilman virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Virkamiehen palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä niistä

virkaehtosopimuksissa sovitaan tai laissa säädetään.

Virkamieslain säännöksen mukaisesti koulutuskeskuksen virat muuttuisivat lain voimaantullessa Rikosseuraamuslaitoksen viroiksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki**Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 4 §:n 1 momentti, sekä *lisätään* 12 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

4 §

Organisaatio

Laitoksessa on keskushallintoyksikkö, terveydenhuoltoyksikkö ja koulutuskeskus. Laitoksen yhteisiä tehtäviä varten voidaan perustaa myös muita yksiköitä.

—————
Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä virkapuvun ja suojavaatetuksen käyttövelvollisuudesta, käyttövelvollisuudesta poikkeamisesta, käytöstä rikosseuraamusalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa, hankinnasta, lainaamisesta sekä käytöstä poistettavien virkapukujen ja suojavaatetuksen hävittämisestä.

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain (1316/2006) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 739/2011,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §, 24 §:n 2 momentti sekä 25 §:n 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 739/2011 sekä 2 § osaksi laissa 739/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

1 §

Asema ja tehtävät

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on Rikosseuraamuslaitoksen yksikkö. Koulutuskeskuksen tehtävänä on järjestää rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta ja täydennyskoulutusta sekä harjoittaa toimialaansa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Yksi jäsen ja hänen varajäsenensä edustaa koulutuskeskuksen henkilöstöä.

Johtokunnan tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Johtaja

Koulutuskeskuksella on johtaja, jonka Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja nimittää.

2 §

Johtokunta

Koulutuskeskuksella on johtokunta, jonka Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Johtokunnan tehtävänä on kehittää, seurata ja tukea koulutuskeskuksen toimintaa sekä ratkaista oikaisuvaatimukset ja muut sen toimivaltaan säädettyt asiat.

Johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja ja enintään yhdeksän muuta jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Jäsenet edustavat opetusalaa, rikosseuraamusalaa ja sen sidosryhmiä sekä muuta koulutuskeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemus-

6 §

Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus

Koulutuskeskus antaa rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö vahvistaa vuosittain tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen määrän koulutuskeskuksen johtajan esityksestä.

9 §

Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen

Opiskelijaksi ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on:

1) hakuajan päättymiseen mennessä täyttänyt 18 vuotta;

2) hakuajan päättymiseen mennessä suorittanut vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon (ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto), lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon taikka edellä tarkoitettuja tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot;

3) terveydentilaltaan ja muilta ominaisuuksiltaan rikosseuraamusalan työhön sopiva;

4) suorittanut hyväksytysti valintakokeen; sekä

5) saanut vähintään B-luokan ajo-oikeuden. Koulutuskeskuksen johtaja voi myöntää poikkeuksen 1 momentin 2 kohdan mukaisista edellytyksistä, jos hakijalla voidaan muuten katsoa olevan riittävät tiedot ja taidot asianomaisia opintoja varten.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuskeskukselle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot. Koulutuskeskus voi pyytää koulutukseen hakijoista turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

10 §

Opiskelijavalinta

Valintamenettelystä tutkintoon johtavaan koulutukseen ja valinnassa lisäpisteitä antavasta koulutuksesta ja työkokemuksesta päättää koulutuskeskuksen johtokunta.

13 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

Rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta.

15 a §

Opintosuoritusten arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja. Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen arviointiin osallistuu myös työnantajan nimeämä työpaikkaohjaaja.

17 §

Päihdetestaus

Tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeleva on velvollinen koulutuskeskuksen määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tai laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai työssäoppimisjakson aikana. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa oppilaitokselle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Tätä tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen oppilaan kurinpidosta.

18 §

Työssäoppiminen

Opiskelija on velvollinen suorittamaan tutkintoon kuuluvat työssäoppimisjaksot hänelle osoitetussa Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä. Työssäoppimisjaksoon voidaan sisällyttää työskentelyä myös muulla alalla. Työssäoppiminen perustuu koulutuskeskuksen ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija voi olla virkasuhteessa asianomaiseen laitokseen.

Työssäoppimisjakson ajalta maksettavasta palkkauksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos työssäoppiminen suoritetaan muun alan yksikössä, palkkauksesta sovitaan työssäoppimispaikan kanssa.

Rikosseuraamuslaitoksen on lainattava opiskelijalle virkapuku silloin, kun työssäoppimisjakson työtehtävä edellyttää sen käyttämistä.

24 §

Huomautus ja varoitus

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuna sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamus­alalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

25 §

Koulutuksesta erottaminen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamus­alalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

Tutkintoon johtavasta koulutuksesta erotetun opiskelijan määräaikainen virkasuhde, johon hänet on nimitetty työssäoppimisen suorittamiseksi, päättyy ilman eri päätöstä siitä ajankohdasta, josta hänet on erotettu koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

*Liitteet
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 4 §:n 1 momenttia, sekä
lisätään 12 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Organisaatio

Organisaatio

Laitoksessa on keskushallintoyksikkö ja terveydenhuoltoyksikkö. Laitoksen yhteisiä tehtäviä varten voidaan perustaa myös muita yksiköitä.

Laitoksessa on keskushallintoyksikkö, terveydenhuoltoyksikkö ja *koulutuskeskus*. Laitoksen yhteisiä tehtäviä varten voidaan perustaa myös muita yksiköitä.

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä virkapuvun ja suojavaatetuksen käyttövelvollisuudesta, käyttövelvollisuudesta poikkeamisesta, käytöstä rikosseuraamusalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa, hankinnasta, lainaamisesta sekä käytöstä poistettavien virkapukujen ja suojavaatetuksen hävittämisestä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

2.

Laki**Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain (1316/2006) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 739/2011,

muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 §, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §, 24 §:n 2 momentti sekä 25 §:n 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti ja 18 § laissa 739/2011, sekä 2 § osaksi laissa 739/2011, sekä

lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Asema ja tehtävät

Asema ja tehtävät

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluva valtion oppilaitos, joka toimii Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön alaisuudessa. Koulutuskeskuksen tehtävänä on antaa rikosseuraamusalalla tutkintoon johtavaa koulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta sekä harjoittaa toimialaansa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on *Rikosseuraamuslaitoksen yksikkö*. Koulutuskeskuksen tehtävänä on *järjestää rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta ja täydennyskoulutusta* sekä harjoittaa toimialaansa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

2 §

2 §

Johtokunta

Johtokunta

Koulutuskeskuksella on johtokunta, jonka oikeusministeriö asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Johtokunnan tehtävänä on *ohjata, valvoa* ja kehittää koulutuskeskuksen toimintaa sekä ratkaista oikaisuvaatimukset ja muut sen toimivaltaan säädettyt asiat.

Johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Jäsenet edustavat opetusalaa, rikosseuraamusalaa ja sen sidos-

Koulutuskeskuksella on johtokunta, jonka *Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja* asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Johtokunnan tehtävänä on kehittää, *seurata ja tukea* koulutuskeskuksen toimintaa sekä ratkaista oikaisuvaatimukset ja muut sen toimivaltaan säädettyt asiat.

Johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja ja *enintään yhdeksän* muuta jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Jäsenet edustavat opetusalaa, rikosseuraamusalaa ja sen

ryhmiä sekä muuta koulutuskeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemusta. *Kolme jäsentä ja heidän varajäsenensä nimitään Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön ehdottamista henkilöistä.* Yksi jäsen ja hänen varajäsenensä edustaa koulutuskeskuksen henkilöstöä.

Johtokunnan tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

sidosryhmiä sekä muuta koulutuskeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemusta. Yksi jäsen ja hänen varajäsenensä edustaa koulutuskeskuksen henkilöstöä.

Johtokunnan tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Johtaja

Koulutuskeskuksella on johtaja, jonka oikeusministeriö nimittää.

4 §

Johtaja

Koulutuskeskuksella on johtaja, jonka Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja nimittää.

6 §

Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus

Koulutuskeskus antaa vankeinhoitoalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta.

6 §

Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus

Koulutuskeskus antaa rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta. *Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö vahvistaa vuosittain ammatilliseen tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen määrän johtajan esityksestä.*

9 §

Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen

Opiskelijaksi ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on:

- 1) hakuajan päättymiseen mennessä täyttänyt 18 vuotta;
- 2) suorittanut vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon, lukion oppimäärän tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon taikka edellä tarkoitettuja tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot;

9 §

Opiskelijaksi ottaminen ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen

Opiskelijaksi ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on:

- 1) hakuajan päättymiseen mennessä täyttänyt 18 vuotta;
- 2) *hakuajan päättymiseen mennessä suorittanut vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon (ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto), lukion oppimäärän, ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon taikka edellä tarkoitettuja tut-*

3) terveydentilaltaan ja muilta ominaisuuksiltaan vankeinhoitotyöhön sopiva; sekä

4) suorittanut hyväksytysti valintakokeen.

Eriyisestä syystä koulutuskeskus voi myöntää poikkeuksen 1 momentin 2 kohdan mukaisista edellytyksistä, jos hakijalla voidaan muuten katsoa olevan riittävät tiedot ja taidot asianomaisia opintoja varten.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuskeskukselle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot. Koulutuskeskus voi pyytää koulutukseen hakijoista turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

10 §

Opiskelijavalinta

Valintamenettelystä tutkintoon johtavaan koulutukseen päättää koulutuskeskuksen johtokunta.

13 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

Vankeinhoitoalan ammatilliseen tutkintoon johtava opetus on opiskelijalle maksutonta.

14 §

Virkapuvun käyttö

Koulutuskeskus voi velvoittaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevan käyttämään koulutukseen osallistuessaan Rikosseuraamuslaitoksen virkapukua.

kintoja vastaavat ulkomaiset opinnot;

3) terveydentilaltaan ja muilta ominaisuuksiltaan rikosseuraamustyöhön sopiva;

4) suorittanut hyväksytysti valintakokeen; sekä

5) saanut vähintään B-luokan ajo-oikeuden.

Koulutuskeskuksen johtaja voi myöntää poikkeuksen 1 momentin 2 kohdan mukaisista edellytyksistä, jos hakijalla voidaan muuten katsoa olevan riittävät tiedot ja taidot asianomaisia opintoja varten.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuskeskukselle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot. Koulutuskeskus voi pyytää koulutukseen hakijoista turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

10 §

Opiskelijavalinta

Valintamenettelystä tutkintoon johtavaan koulutukseen ja valinnassa lisäpisteitä antavasta tutkinnosta ja työkokemuksesta päättää koulutuskeskuksen johtokunta.

13 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

Rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta.

(kumotaan)

15 a §

Opintosuoritusten arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja. Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen arviointiin osallistuu myös työnantajan nimeämä työpaikkaohjaaja.

17 §

Päihdetestaus

Tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeleva on velvollinen koulutuskeskuksen määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tai laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheutta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai työharjoittelussa. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa oppilaitokselle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Tätä tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen oppilaan kurinpidosta.

17 §

Päihdetestaus

Tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeleva on velvollinen koulutuskeskuksen määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tai laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aiheutta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai *työssäoppimisen aikana*. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa oppilaitokselle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Tätä tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen oppilaan kurinpidosta.

18 §

Työharjoittelu

Opiskelija on velvollinen suorittamaan tutkintoon kuuluvat työharjoittelujaksot hänelle osoitetussa rikosseuraamusalan yksikössä. Työharjoitteluun voidaan sisällyttää työskentelyä myös muulla alalla. Harjoittelu perustuu koulutuskeskuksen ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Työharjoittelujakson aikana opiskelija voi olla virkasuhteessa asianomaiseen laitokseen.

Työharjoittelujakson ajalta maksettavasta palkkauksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos harjoittelu suoritetaan muun alan yksikössä, palkkauksesta sovitaan harjoittelupaikan kanssa.

18 §

Työssäoppiminen

Opiskelija on velvollinen suorittamaan tutkintoon kuuluvat *työssäoppimisyksöt* hänelle osoitetussa *Rikosseuraamuslaitoksen* yksikössä. *Työssäoppimisyksöön* voidaan sisällyttää työskentelyä myös muulla alalla. *Työssäoppiminen* perustuu koulutuskeskuksen ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. *Työssäoppimisyksön* aikana opiskelija voi olla virkasuhteessa asianomaiseen laitokseen.

Työssäoppimisyksön ajalta maksettavasta palkkauksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Jos *työssäoppiminen* suoritetaan muun alan yksikössä, palkkauksesta sovitaan *työssäoppimispaikan* kanssa.

Rikosseuraamuslaitoksen on lainattava opiskelijalle virkapuku silloin, kun työssäop-

pimisjakson työtehtävä edellyttää sen käyttämistä.

24 §

Huomautus ja varoitus

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuna sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta vankeinhoitotyössä toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

24 §

Huomautus ja varoitus

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuna sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamusalalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

25 §

Koulutuksesta erottaminen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta vankeinhoitotyössä toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

Tutkintoon johtavasta koulutuksesta erotetun opiskelijan määräaikainen virkasuhde, johon hänet on nimitetty työharjoittelun suorittamiseksi, päättyy ilman eri päätöstä siitä ajankohdasta, josta hänet on erotettu koulutuksesta.

25 §

Koulutuksesta erottaminen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamusalalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

Tutkintoon johtavasta koulutuksesta erotetun opiskelijan määräaikainen virkasuhde, johon hänet on nimitetty työssäoppimisen suorittamiseksi, päättyy ilman eri päätöstä siitä ajankohdasta, josta hänet on erotettu koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Valtioneuvoston asetus**Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
kumotaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1448/2006) 2§, sekä
muutetaan 3 §:n 3 momentti, 4 §:n 1 momentin 1 kohta, 6 – 10 § ja 14 § seuraavasti:

3 §

Asian käsittely johtokunnassa

Johtokunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteerille maksettavista palkkioista ja matkakustannusten korvaamisesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

4 §

Johtajan tehtävät

Johtajan tehtävänä on sen lisäksi, mitä laissa säädetään:

1) tehdä esitys Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle koulutuskeskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioiksi;

6 §

Ammatilliseen tutkintoon johtava koulutus

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa järjestettävä ja suoritettava ammatillinen tutkinto on rikosseuraamusalan tutkinto.

7 §

Rikosseuraamusalan tutkinnon tavoitteet

Rikosseuraamusalan tutkinto valmistaa rikosseuraamusalan ohjaus- ja valvontatehtäviin. Tutkinnon tavoitteena on antaa valmiudet rangaistusten tavoitteelliseen, turvalliseen, vaikuttavaan sekä yksilön ihmisarvoa ja -oikeuksia kunnioittavaan täytäntöönpanoon.

8 §

Tutkinnon laajuus ja rakenne

Rikosseuraamusalan tutkinnon laajuus on 90 opintopistettä.

Rikosseuraamusalan tutkintoon kuuluvat:

- 1) perusopinnot;
- 2) ammattiopinnot ja työssäoppiminen;
- 3) opinnäytetyö; sekä
- 4) valinnaiset opinnot.

Ammattiopintojen ja työssäoppimisen keskeisinä osaamistavoitteina on laillisuus ja eettisyys, kuntoutus ja ohjaus sekä turvallisuus ja valvonta.

9 §

Tutkintosääntö

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen tutkintosäännössä määrätään tarkemmin tutkinnosta, opetussuunnitelmasta, opetukseen

osallistumisesta, muiden opintojen ja osaamisen hyväksi lukemisesta, työssäoppimisesta, opinnäytetyöstä, arvioinnista ja todistuksista.

10 §

Opetussuunnitelma

Rikosseuraamusalan tutkinnon opetussuunnitelmassa määrätään kunkin opintojakson osaamistavoitteet, käsiteltävä asiakokonaisuus, laajuus opintopisteinä, opetuksen ja työssäoppimisen määrä opintopisteinä sekä vaadittavat suoritukset. Osa opetuksesta voidaan järjestää työpaikalla sen mukaan kuin koulutuskeskuksen tutkintosäännössä määrätään.

Opetussuunnitelma laaditaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa, tässä asetuksessa ja tutkintosäännössä

määrättyjen tavoitteiden ja rakenteen pohjalta.

14 §

Virkavapaus

Virkavapauden johtajalle myöntää Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ja muulle virkamiehelle johtaja.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa aloitetut vankeinhoidon perustutkinnon tai tutkintokoulutukseen valitun opiskelijan opinnot suoritetaan loppuun tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

4.

Valtioneuvoston asetus**Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1108/2009) 2 §:n
lmomentti seuraavasti:

2 §

Organisaatio

Rikosseuraamuslaitokseen kuuluu keskushallintoyksikkö, kolme rikosseuraamusaluetta, *koulutuskeskus* sekä terveydenhuoltoyksikkö.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivän
kuuta 20 .